

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ÇEVRE KOMİSYONU

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI

ÇALIŞMA ZİYARETİ TOPLANTISI

TUTANAKLARI

24 Ekim 2018 Çarşamba

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇALIŞMA ZİYARETİ TOPLANTISI

24 Ekim 2018 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.28

BAŞKAN: Muhammet BALTA (Trabzon)

BAŞKAN VEKİLİ: Muhammet Müfit AYDIN (Bursa)

SÖZCÜ: Sadir DURMAZ (Ankara)

KÂTİP: Barış AYDIN (Ankara)

BAŞKAN – Değerli Bakan yardımcılarımız, genel müdürlerimiz, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın çok değerli bürokratları, çalışanları; öncelikle afiyet olsun, hepinizi saygıyla, sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum.

Böyle bir toplantının tertip edilmesinde Sayın Bakanımızın bizleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızda ağırlamasından dolayı bütün milletvekili arkadaşlarım adına, Komisyonumuz adına başta Sayın Bakanımıza ve bütün arkadaşlarına teşekkür etmek istiyorum.

Bu, bizim çalışmalarımızda gündeme geldiği zaman Sayın Bakanımızı aradım -çevre deyince akla ilk gelen bakanlık Çevre ve Şehircilik Bakanlığı- hemen “Ne zaman isterseniz bir toplantı yapmaya biz hazırız.” diye söyledi. Bu, bizler açısından da çok sevindirici bir şeydir. Elbette beraber çalışacağız, ortaklaşa çalışacağız hem yasama hem yürütme. Burada Çevre ve Şehircilik Bakanlığı çalışırken biz de diğer bölümde, Türkiye Büyük Millet Meclisinde yasama faaliyetlerini gerçekleştireceğiz.

Biz, Sayın Bakanım, değerli arkadaşlarımızla birlikte, bütün siyasi partilerin temsilcileriyle birlikte çevrenin siyasetüstü olduğuna, çevrenin evrensel olduğuna, bütün insanlık ve canlılar adına çevremizi birlikte korumamız gerektiğine ve bu uğurda da bundan sonra beraberce çalışmalar yapacağımıza dair geçen Türkiye Büyük Millet Meclisinde yaptığımız toplantıda karar aldık. Yeni hükûmet sisteminde Türkiye Büyük Millet Meclisi Çevre Komisyonunun yasama ve denetim görevleri var. Bunları hep birlikte, arkadaşlarımızla birlikte, beraberce yapacağız; Türkiye’de havanın, suyun, toprağın korunması ve kollanması için bizlere ne görev düşüyorsa hep birlikte bunları yapacağız. Biz daha önce de söyledik, sizlerle beraber de istişare ettik, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının çevre konusunda mevzuatta, yasalarda, eksiklikler varsa bunların giderilmesiyle alakalı beraberce, ortaklaşa çalışmalar yaparak bu eksiklikleri ortadan kaldırıp gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre, yaşanabilir bir Türkiye bırakmak için Türkiye Büyük Millet Meclisi Çevre Komisyonu olarak da elimizden geleni yapacağımızı tekrar ifade etmek istiyorum.

Başlattığımız çok önemli projeler var. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, çevre bilincini artırmak için Türkiye’de bakanlıklar arasında en fazla, belediyelere de yardım yapan, öncülük yapan, toplumda çevre bilincinin artırılmasıyla alakalı çalışmalar yapan bir Bakanlık. Sadece çalışmalar yapmıyor, bunun en önemlisi finansal destek veriyor, ekipman desteği veriyor. Bunlar çok önemli şeyler. Türkiye’de hem atık su arıtma tesisleri açısından hem katı atık düzenli depolama sahaları açısından ve hem havayı kontrol etmek, tehlikeli atıklar, çevresel hassasiyetler açısından bütün aklımıza gelen ne varsa çok önemli çalışmalar yapılıyor. Bundan sonra da inşallah hem Bakanlığımız hem belediyelerimiz bu çalışmaları yapacak. Bizler de Türkiye Büyük Millet Meclisi Çevre Komisyonu olarak başarılı olan çalışmaları yerinde inceleyip onların şevk ve heyecanını artırmak, moral ve motivasyonunu artırmak için onlara destek vereceğiz; diğer yandan da eğer olumsuz görüntüler varsa çevre hassasiyetini bozan ve çevreyi kirleten kısımlar da varsa bunları da yerinde inceleyerek ortadan kaldırılması için gerekli çalışmaların yapılması lazım.

Yine, Sayın Cumhurbaşkanımızın saygıdeğer eşleri Emine Erdoğan Hanımefendinin başlattığı Sıfır Atık Projesi'ne bizler de destek veriyoruz, bunun yaygınlaşması için bizler de burada çalışmalar yapıyoruz, bundan sonra da bu çalışmaları artırarak yapmak istiyoruz. Niye? “Çevre” dediğimiz zaman, geçmişte çöp olarak adlandırdığımız, insanların yaşarken kullandığı veya kullanmadığı malzemeleri çöp olarak bazı yerlere dökerdik. Şimdi artık bu çöpler ekonomik değeri olan bir ham madde hâline geldi. Bir taraftan çevreyi kirletmeden bunları ekonomiye kazandırmak istiyoruz, bir taraftan israfı azaltmak istiyoruz, bir taraftan kirletmeden temiz tutarak milletimize, toplumumuza bir zihniyet değişikliğini yaşatmak istiyoruz. Hep beraber bu çalışmaları yapıyoruz. İnşallah, bundan sonra da hep birlikte, sizlerle birlikte, bakanlıklarımızla birlikte bu çalışmaları yapmaya devam edeceğiz.

Esasında, şahsen benim çok konuşmamdan ziyade çok değerli milletvekili arkadaşlarımızın burada Çevre ve Şehircilik Bakanlığının şu ana kadar yaptığı çalışmalar ve gelecekte yapacağı çalışmalarla alakalı bilgilendirilmesi daha önemli ve soracağı sorular daha önemli.

Ben, tekrar, burada, Çevre ve Şehircilik Bakanlığında bizleri ağırladığınız için ve burada bütün ekibinizle beraber, bizlerle beraber olduğunuz için sizlere çok teşekkür ediyorum.

Yeni hükümet sisteminde Çevre ve Şehircilik Bakanlığında ilk Bakansınız. Sizlere de başarılırlı diliyoruz. Sizin, özellikle konut alanında neler yaptığınızı, şehircilik alanında neler yaptığınızı biliyoruz. Şimdi hem çevre konusunda hem şehircilik konusunda çok daha güzel işler yapacağınıza gönülden inanıyoruz ve bunları yaptığınız zaman, başarılı olduğunuz zaman da bizlerin mutluluk duyacağız ve tekrar altını çizerek söylemek istiyorum, yapacağınız çalışmalarda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yapacağı çalışmalarda bizlerle alakalı yasal alt yapı eksikleri varsa da bunları değerlendirip ortadan kaldırıp çok daha başarılı çalışmalar yapılması için bizlerin de katkıda bulunacağımızı ifade ediyor, bütün arkadaşların adına sizlere teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Şimdi eğer uygun görürseniz arkadaşlarımızı tanıdıktan sonra söz sizin.

(Toplantıya katılanlar kendilerini tanıttı)

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Öncelikli olarak tekrar hoş geldiniz diyorum.

Sayın Başkan, Çevre Komisyonumuzun değerli milletvekilleri, değerli temsilcileri; biz de bugün sizleri burada ağırlamaktan oldukça mutlu ve memnun olduk.

Aslına bakarsanız, bizim Bakanlığımızın bir kısmı çevre, bir kısmı da şehircilik ve bununla alakalı da Meclisteki Komisyonumuz Çevre Komisyonu ile alakalı işi yapma, yaptıklarımızı size anlatmak, sizin öneri ve taleplerinizi yine Bakanlığımızca uygulamak üzere bu toplantıyı beraber düzenledik. Teşrif ettiğiniz için hepinize ayrı ayrı çok teşekkür ediyoruz.

Öncelikli olarak Bakanlığımızın bir tanıtım filmi var, onu size izletelim. Arkasından, bugüne kadar ne yaptık, ne yapmayı düşünüyoruz, onları kısaca sizlerle paylaşmak istiyoruz.

(Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tanıtım filmi izlendi)

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Şimdi, tabii, Sayın Başkanımızın da ifade ettiği gibi 24 Haziran süreciyle ülkemiz yeni bir döneme girdi. Biz de Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde ilk Çevre ve Şehircilik Bakanı olarak, aslına bakarsanız özel sektörden, kamudan kazandıklarımızı, orada gördüğümüz hataları, orada “Ya, bunun böyle olmaması gerekir.” dediğimiz işleri burada düzeltmeye çalışıyoruz ve işlerimizi de ikiye ayırdık. Birincisi, önümüzdeki problemleri, sorunlu işleri çözmek; ikincisi, bu problem ve sorunlara ilişkin önümüzdeki süreçte artık yapmamamız gereken durumlar varsa eğer bunlara da müdahale etmek. Buna ilişkin 2 tane eylem planı hazırladık. Bu eylem planlarının birincisini, ilk yüz günlük eylem planlarını kamuoyuyla paylaştık.

Kısaca, çevreyle alakalı konuları da sizlerle paylaşmak istiyorum. Biliyorsunuz, hemen hemen her ilimizde millet bahçesi yapma noktasında çalışmalarımız var. Aslına bakarsanız, bu, bizim ülkemizin gelişmişliğinin göstergesi ve yurt dışında gidip hepimizin gördüğü, özlemini duyduğu, “Bizim ülkemizde bu tür parklar niye eksik?” dediğimiz büyük korulukları, millet bahçelerini tüm şehirlerimizde inşa etme noktasında çalışmalarımıza başladık ve hem ilk yüz günde, hem de ikinci yüz günde millet bahçelerinin yapılması noktasında bir taraftan projelendiriyoruz, bir taraftan yeni millet bahçelerinin açılışını yapıyor olacağız, bir taraftan da yeni alanları, yeni bahçeleri yapma noktasında yine şehirlerimizde belediyelerimizle birlikte iş birliği içerisinde çalışıyoruz.

Yine, Sıfır Atık Projesi’ne ilişkin, bunu tüm Türkiye’ye yaygınlaştırma noktasında çalışmalarımız var. Bununla ilgili, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğümüz birazdan detaylı sunumlarını yapacaklar. Sıfır Atık’la alakalı da hem bilinci artırmak hem de Sıfır Atık Sistemi’nin yaygınlaştırılması noktasında tüm Türkiye’de çalışmalarımız var.

Bisiklet, yürüyüş yolları ve gürültü bariyerleri projemiz var. Buna ilişkin tüm Türkiye’de 6 bin kilometre yürüyüş yolu, bisiklet yolu ve yaklaşık 60 bin metrekaare de gürültü bariyeri ilk yüz günlük eylem planımızda ve bunların da sahada şu an uygulamalarına başladık. Yine, insanların yaşam kalitesini yükseltecek gürültü bariyeri -ki ülkemizde çok fazla örnekleri yok- bunların da sayısını artırma noktasında çalışmalarımız var.

Bir taraftan da katı atık bertaraf tesislerini artırmamız gerekiyor. Biz gittiğimizde hemen hemen her şehrimizde bu eksikliği hissediyoruz. Evet, normalde bertaraf tesisleri hiç olmayan illerimiz de var, çok güzel şekilde, düzenli katı atık bertaraf tesisi olan illerimiz de var. Biz bunların sayısını artırıp tüm ülkemizde, 81 ilimizde, ilçelerimizde bu bertaraf tesislerini süreç içerisinde 2023 yılına kadar inşallah hepsini yapıyor olacak bir düzenlemeye gitmek istiyoruz.

En son gittiğimiz Van ilimizde de Van Gölü’müz çok güzel. Gerçekten hem tarihi hem turistik bir alan. Ancak hâlâ bölgede birçok ilçemizin atıkları Van Gölü’ne akıtılıyor. Bunları da bertaraf edip yani oradaki mavi bayraklı... Ki tüm Türkiye’de, baktığımızda, biz dünyada üçüncü sıradayız. İnşallah çok kısa zamanda bu mavi bayraklı plaj sayımızı da artırıp birinci sıraya gelme noktasında çalışmamız var ki Van Gölü için de yine bu çalışmayı açıkçası yapmak istiyoruz.

Diğer taraftan, UNESCO mirası Frigya Vadilerinin Anadolu açık hava müzesine dönüştürülmesi ve Çevre Medeniyet Projesi’yle ilişkin yine ilk yüz günlük projelerimiz de var.

Kızılırmak Deltası’nı dünya miras listesine sunma noktasında Sayın Başkanımızla birlikte gerçekten güzel bir proje üretiyoruz. Burası bir delta, kuş cenneti. Gerçekten gezdik, yerinde gördük; UNESCO mirasına girebilecek, girmesi gereken çok önemli bir değer. Buna ilişkin de gene hem Bakanlığımız hem Samsun Büyükşehir Belediyemizle iş birliği içerisinde güzel bir çalışma yürütüyoruz.

Diğer taraftan, çevre koruma faaliyetleri kapsamında artık vatandaşın bilincini artıracak çalışmalar yapıyoruz. Bu noktada çevreye duyarlı gençlerimizin yetişmesi, gelecek nesillere belki daha güzel bir çevre bırakmak adına çocuklarımızın bilinçlendirilmesi noktasında yine hem okullarımızda hem Millî Eğitim Bakanlığımızla ortak çalışmalarımız var ve bu çalışmaların sayısını da artıracacağız. İleriki süreçte inşallah bu düzenlemeyle birlikte plastik poşetlerin ücretlendirilmesi ve -bin yılda toprağa kavuşabiliyor bu plastik poşetler- buna ilişkin de çalışmalarımız var.

Hava kalitesi ölçüm istasyonları sayısını artırmak istiyoruz. Buna ilişkin, siz de görüyorsunuz, sizin canınızı acıttığı gibi bizim de acıtıyor. Bakıyoruz, nehirlerimizi, göllerimizi o noktada fabrikaların atıkları, renkleri değişen nehirler veya çevre kirliliği noktasında hem denetimlerimizi artırmak hem de artık anında tespitleri yapabilme noktasında ikinci yüz günlük eylem planları içerisinde bu düzenlemeleri inşallah sizlerle birlikte yapıp artık... En son Foça’daki olay: Foça’da yabancı bandralı bir gemi gelip denize atık bırakıyor ve bir ayda temizleyebiliyorsunuz, 20-25 milyon lira maliyeti var.

Evet, bunların hepsini karşılıyoruz, gerekli cezayı kestik. Tespitini de bulduk, uydudan görüntülerden Ulaştırma Bakanlığıyla, kıyı emniyetiyle birlikte bir ortak çalışma yürüttük. Bunların da tespitini daha profesyonel, anlık izleyecek, takip edecek sistemler kurmak üzere çalışıyoruz.

Biliyorsunuz, Karadeniz’de hatta artık iklim değişikliği sebebiyle tüm Türkiye’de metrekareye düşen yağışların bir anda belki yıllık miktar kadar olması, deredeki taşkınlar, nehirlerdeki taşkınların şehre verdiği zararlara ilişkin de tüm Karadeniz Bölgesi, tüm Türkiye için bir stratejik eylem planı hazırlamak istiyoruz. Bu eylem planı da bundan sonraki süreçte yapacağımız planlarda, uygulamalarda da artık şehirlerin, belediyelerin dikkate alması noktasında kararlı durmak istiyoruz.

Köylerimizdeki yapılaşmaya baktığımızda, köylerdeki yapılaşmaları Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği’yle... Aslında bence bu da bir çevre durumu. Şehirlerdeki imar hareketi de bizce bir çevre durumu. Tüm bunları düzenleyecek ve burada, köylerimizde gerçekten yapılaşmanın düzenli hâle gelmesi, altyapının düzenli hâle gelmesi için de yine çalışmalarımız var.

Çevreyle alakalı Çevre Etiket Mevzuatı’nı, biliyorsunuz, çıkardık. Artık çevre dostu ürünlere etiket verip vatandaşımızın yine bu noktada bilincini artırma çalışması yürüteceğiz ve çevreye duyarlı, çevre hassasiyeti olan ürünler neyse bunları belgelendireceğiz, bunlara belge vereceğiz ve vatandaşın da o noktada duyarlılığını artıracacağız ki yabancı misafirler çevre duyarlı otellerde mesela, kalma noktasında talepleri de var. Biz bunları inşallah tüm Türkiye’de artırıyor olacağız.

Katı atık toplama tesisleri sayımızı artırıyoruz. İkinci yüz günlük eylem planımıza bunları koyacağız. Ağaçlandırma, hayvancılık, tıbbi aromatik bitkilerle ilgili Millî Emlak Genel Müdürlüğümüzce tüm Türkiye’de endemik bitkilerin yetiştirilmesi noktasında kiralamaya gidiyoruz ki bu kiralamalar gerçekten çok uygun bedelle yapıyor. İhaleye çıkıyoruz bunları ve ülkemizde yetiştirilmeyen, ithal edilen, hem cari açığa etkisi olacak hem de yerli üretime katkı sağlayacak, istihdam sağlayacak ürünlerin burada yetiştirilmesine yönelik düzenlemeleri yapıyoruz.

Türkiye tabiat tarihi müzesi kurulmasına yönelik çalışmalar yapıyoruz. Anıt ağaçların tespiti ve bunların atlas şeklinde gençlerimize, çocuklarımıza eğitim anlamında verilmesi noktasında çalışmalarımız var.

Atıkların geri dönüşümünü –demin de ifade ettim- dijital manada takip edecek ve “atığım geri dönüşüyor” şeklinde kampanyalar yürüteceğiz ve insanlar atıklarının bu Sıfır Atık Sistemi’yle birlikte dönüştüğünün de takibini yapıyor olacaklar.

Yine, akıllı çevre denetimlerinin başlatılması ve denizlerde, havzalarda sürekli izlenmesine yönelik... Çünkü bizim Ergene Nehri’nde organize sanayi bölgelerinin hepsinde aslında atık su arıtma tesislerimiz var ancak işletme sahipleri bazen tabii, bunları çalıştırma noktasında maalesef çok yeterli değiller. Biz de tabii, tespit ediyoruz ancak belki eylem gerçekleştirildikten sonra oluyor. Bunları artık anlık izleyecek, anlık takip edeceğiz. Buna ilişkin sistemleri kurup atık ne zaman dökülüyor, kim dökmüş; bunların 24 saat izleneceği sistemleri inşallah kısa zamanda hayata geçiriyor olacağız.

Yine, bu, Merkezi Laboratuvar Sistemi’yle birlikte de bizim bu atıkların kimin tarafından döküldüğü, kimin tarafından nehre veya dere yatağına bırakıldığı tespiti bilimsel manada yapılıyor olacak.

Biz açıkcası doğrunun bir olduğunu, doğru projeleri sizinle istişare ederek, sayın vekillerimizle, Komisyonumuzla istişare ederek, belediyelerimizle istişare ederek gelecek nesillere doğru düzgün şehirler bırakma noktasında çalışmak ve bunları şehrin, ülkenin hizmetine, milletin hizmetine sunma noktasında gayretlerimiz var. Bugün bunların bir kısmını sizle paylaştık. İnşallah ileriki süreçte de bizim gördüğümüzü, şehirlerde istinat duvarlarının çökmesine varıncaya kadar tüm düzenlemeleri birlikte yapıyor olacağız.

Tekrar söylüyorum, biz işlerimizi ikiye ayırdık. Birincisi mevcuttaki önümüzdeki problemler, ikincisi artık bunları yapmayalım diyeceğimiz problemler. İklim değişikliğiyle alakalı gerçekten Çevre Komisyonu ile birlikte çalışmamız gereken çok önemli hususların olduğunu düşünüyorum. Bunları da şehirlerimizde dere yataklarımızdaki yapılaşmaların düzenlenmesine kadar her şeyi bu stratejik eylem planında yapıp... Ki artık bir sahada bir taraftan da uygulama yapıyoruz. Yani Karadeniz’de Ordu’daki sel felaketi sebebiyle dere yatağında yapılaşan kaçak yapıların yıkımı, Rize’de kaçak yapıların yıkımı noktasında Bakanlıkça çalışıyoruz ve sahada da artık bunların uygulamalarını tek bir şekilde yapmaya çalışıyoruz.

Şimdi, Genel Müdürlerimizin sunumu olacak. Biz anlatmayalım. Sizin sorularınızı, sizin taleplerinizi dinlemek istiyoruz. Genel Müdürlerimiz de kısaca birimlerini, görevlerini anlatırlarsa –çok kısa- sonra sayın vekillerimizin sorularını, taleplerini, bize olan tavsiyelerini almak isteriz.

Tekrar teşekkür ediyorum.

ÇEVRE YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ SEBAHATTİN DÖKMECİ – Sayın Bakanım, sayın milletvekillerim; Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü olarak görev alanlarımız öncelikle doğal kaynaklarımız olan hava, su, toprak kalitesinin korunması, bununla birlikte son yıllarda özellikle küresel çevre sorunu olan iklim değişikliğiyle mücadele ve ozon tabakasının korunması, aynı zamanda uluslararası sözleşmelerin takibi ve Avrupa Birliği Çevre Müktesebatı uyum çalışmalarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde yürütülmesi şeklindedir.

Temel görev alanlarımızda ilk olarak düzenli katı atık depolama sahalarıyla hizmet veriyoruz. Hâlen 88 adet düzenli depolama tesisiyle yaklaşık 55 milyon nüfusa hizmet ediyoruz. Hedefimiz 2023 yılında ülke nüfusunun tamamına bu hizmeti sağlamak. Düzenli depolama sahaları aynı zamanda önemli bir sera gazı olan metan gazının oluştuğu yerler. Dolayısıyla burada 38 adet düzenli depolama sahasında oluşan bu gazı elektrığe dönüştürerek aynı zamanda sera gazı emisyonlarımızın azaltılması yönündeki çalışmalarımızı da sürdürüyoruz.

Diğer bir konu atık su arıtma tesisleri. Hâlen belediye nüfusunun yüzde 85’ine yaklaşık atık su arıtma tesisi hizmeti verilmektedir. Yeni hedefimiz 2023 yılında ülke nüfusunun tamamına bu hizmeti sağlamaktır. Bu alanda öngörülen altyapı için maliyet 2017 rakamlarıyla 37 milyar civarında bir yatırım ihtiyacımız söz konusu atık su arıtma tesisleriyle ilişkili olarak.

Temiz denizlerin göstergesi olan mavi bayraklı plaj sayımız 459 adet hâlen ve bu konuda önemli ölçüde ülkemizin potansiyeli var. Bu konuyla ilgili uluslararası kuruluşlarca verilen ve uluslararası standartlarla belirlenen mavi bayrak sayısını artırma yönündeki çalışmalarımız da devam ediyor.

Diğer bir konu da kıyı tesislerinde gemilere atık alım hizmeti veriyoruz. Hâlen 294 kıyı tesisinde bu hizmeti veriyoruz. Ayrıca 39 adet gemiyle de atık alım hizmetimizi devam ettiriyoruz.

Sunumumun başında da söylediğim gibi, önemli görev alanlarımızdan bir tanesi de iklim değişikliğiyle mücadele. Bu konuda 2004 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’ne taraf olduk ve sözleşme gereği olarak ulusal bildirimlerimizi ve sera gazı emisyon envanterlerimizi düzenli olarak sözleşme sekreteryasına sunuyoruz. 2009 yılında ise Kyoto Protokolü’ne taraf olduk ancak emisyon azaltım taahhüdümüz bulunmamaktadır 2020 yılına kadar. 2016 yılında imzalanan Paris Anlaşması’nın ülke olarak biz de imzaladık ancak taraf olma süreci hâlen devam etmektedir Türkiye Büyük Millet Meclisinde. İklim değişikliği alanındaki çalışmalarımızı Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi ve Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı çerçevesinde sürdürüyoruz. Sera gazı emisyonunun azaltımıyla ilgili olarak 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarımızı yüzde 21’e kadar artıştıran azaltım hedefimizi ortaya koyduk. Bu şekilde yaklaşık olarak 2030 yılında emisyonlarımızı 1 milyar 175 milyon tondan 929 milyon tona indirmeyi hedefliyoruz.

Diğer önemli bir konu, bu yılın başından itibaren Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Takip Sistemi'ni kurduk ve artık araçların egzoz emisyonları on-line olarak izlenebiliyor, takip edilebiliyor. Bu, aynı zamanda, bize egzoz muayenesi araç sayısında önemli ölçüde artış da sağladı. Şu anda, bu yılbaşından itibaren 7 milyondan fazla araç ölçümü gerçekleştirildi. Geçen yılın tamamında bu rakam yaklaşık 5,5 milyon civarındaydı, yıl sonuna kadar bu rakamın 8 milyonu aşmasını bekliyoruz.

Diğer önemli bir konumuz Sıfır Atık Projesi. Bu, aynı zamanda Yüz Günlük Eylem Planı'mızda da yer alıyor. Bu projeye Haziran 2017 tarihinde başladık. Öncelikle, Ankara ve Trabzon Hayrat, Burdur Bucak, Karaman belediyelerini pilot bölge olarak tespit ettik ve bu yıl sonuna kadar 28 pilot belediyede ve yaklaşık Ankara'daki tüm resmi kurumlarda Sıfır Atık Projesi'nin hayata geçirilmesini hedefliyoruz. Nihai olarak hedefimiz, 2023 yılında ülkemizin tamamında bu projeyi hayata geçirmek.

Diğer bir önemli konu da plastik kullanımının azaltılması konusu. Özellikle plastik atıklar arasında poşetler önemli bir yer tutuyor ve bunların önemli bir handikabı geri dönüşüm oranının yaklaşık yüzde 1 olması yani büyük oranda geri dönüşmesi konusunda sıkıntılı bir atık olması. Bu nedenle, önümüzdeki yılbaşından itibaren başlayacağımız poşetlerin ücretli olarak verilmesi uygulamasıyla ülkemizde oluşan plastik poşet atığını önemli ölçüde azaltmayı hedefliyoruz. Hâlen kişi başına yaklaşık olarak yılda 440 adet plastik poşet kullanımı söz konusu. Yılbaşından itibaren yapacağımız fiyatlandırma, bedelli olarak verme uygulamasıyla bunu 2019 yılı sonunda 90 adede, 2025 yılında da kişi başına yaklaşık 40 adede düşürülmesini hedefliyoruz. Dünya Bankası verilerine göre, plastiğin ilk üretiminden bu yana dünyada yaklaşık 80 milyar ton plastik ürün üretilmiş ve hâlen yaklaşık bunun yarısı, 40 milyar tonu doğada, dünyada atık olarak bulunuyor.

Diğer bir yüz günlük eylem konumuz Katı Atık Projesi. Başlangıçta ilk slaytta da bahsettiğim gibi, bununla ilgili olarak 2023 yılına kadar bütün ülke nüfusumuzun tamamına katı atık yönetim hizmetini sağlamayı hedefliyoruz. 2018 yılında 18 projeye başladık. 2018 yılı için 40 milyon lira bütçe ayrıldı, 2019 yılı için de 50 milyon lira bütçe öngörüldü. Bu şekilde, belediyelerin, yerel yönetimlerin ön işlem tesisleri, düzenli depolama tesisleri, aktarma istasyonu projelerinin hazırlanması ve yapım işlerinin tamamlanmasını hedefliyoruz. Bununla ilgili olarak da ülkemizin toplamda yaklaşık olarak 120 adet düzenli depolama tesisine ihtiyacı var ve bunun için maliyet yaklaşık 2 milyar Türk lirası.

Diğer bir yüz günlük eylem projemiz de yaşanabilir çevre ve kimlikli şehirler oluşturulması için ve trafik kaynaklı hava kirliliklerinin azaltılmasına yönelik olarak 3 bin kilometre bisiklet yolu, 3 bin kilometre yeşil yürüyüş yolu, 60 kilometre çevre dostu sokak ve 60 bin metrekaare gürültü bariyeri. Bununla ilgili, belediyelere başkanlığımızca beş yılda toplamda 2 milyar 570 milyon lira finansal destek sağlanması hedefleniyor. Ayrıca, gürültü konusunda ülkemizin nüfusu 100 binden fazla olan ve kilometrekareye bin kişiden fazla düşen yerlerdeki tüm bölgelerdeki gürültü haritaları oluşturuldu. Buna göre de gürültü eylem planları hâlen hazırlanmaya devam ediyor.

Son olarak, ikinci yüz günlük eylemlerimizden bahsetmek istiyorum. Bu, biraz önce bahsettiğim katı atık programı, yeşil yürüyüş yolu, bisiklet yolu ve çevre dostu sokak eylemleri ve Sıfır Atık Projesi ikinci yüz günde de devam edecek. Buradaki eylemlerimizi devam ettireceğiz. Buna ilave olarak atık su arıtma tesislerinin inşaat ve işletilmesi için kamu-özel sektör iş birliği yapılmasına ilişkin bir çalışmayı başlattık. Bununla ilgili idari, hukuki ve teknik alt yapının oluşturulması çalışmasını da bu ikinci yüz günlük dönemde devam ettireceğiz.

Diğer bir konu da iklim değişikliğinin önemli etkileri sonucu özellikle sonbahar ve ilkbahar dönemlerinde aşırı yağışlar nedeniyle yaşanan sıkıntılar söz konusu. Bununla ilgili olarak da iklim değişikliğine uyum stratejisi ve eylem planı hazırlıkları çalışmasını başlattık, ikinci yüz günde de buna devam edeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

Arz ediyorum efendim.

ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ MUHAMMET ECEL – ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğünün görev kollarından, projelerinden kısaca bahsetmek istiyorum.

Temel görev alanlarımız çevresel etki değerlendirme çalışmalarını yürütmek, her türlü faaliyet tesisi izlemek, denetlemek, çevre izin ve lisansı vermek, temiz hava merkezlerinin kurulmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek, çevre kirliliğiyle ilgili ölçüm, analiz, ölçütleri belirlemek, bunların uygulamasını sağlamak, laboratuvar kurmak, kurdurmak, çevre envanteri, çevre durum raporları ve Avrupa Çevre Ajansının raporlama ve ilişkilerini sürdürmek.

Yine, görev alanlarımızdan biri olan çevre izin konuları dört ana başlıkta Genel Müdürlüğümüz tarafından yürütülmekte. Bunlar hava emisyonu, çevresel gürültü, atık su deşarjı, derin deniz deşarjı olmak üzere dört konu başlığı altında yürütülmekte. Yine, çevre lisansı Genel Müdürlüğümüz tarafından verilmekte; geri kazanım, bertaraf, ara depolama, ön işlem konularında çevre lisansı vermekteyiz.

En önemli görevlerimizden olan çevresel etki değerlendirme süreci Sayın Bakanımızın geldiği dönemde bir genelgeyle tüm kurumlarımıza gönderildi. Bu genelge de daha önce kurumlardan -Tarım Orman Bakanlığından örnek verecek olursak- dört, beş konu başlığı altında, arkadaşlar geliyorlardı, bazen gelmiyorlardı ÇED toplantılarına, biz oralardan yazdığımız genelgeyle odak noktası belirledik. Tek bir odak noktası aracılığıyla ÇED faaliyetlerini yürütüyoruz. Bunu daha hızlı hâle getirdik. ÇED süreciyle ilgili, girişimciden Bakanlığa format alındıktan sonra iki ay içerisinde biz ÇED olumlu, kararını veriyoruz herhangi bir sıkıntı olmadığı süreç.

ÇED’le ilgili yine çok fazla muhatap olduğumuz bir konu: “Neden ÇED iptal edilmiyor? Neden ÇED olumlu kararı veriliyor?” Bizim Genel Müdürlüğümüzün görevi esasında ÇED’in koordinasyonunu sağlamak yani herhangi bir kurumdan olumsuz görüş gelmediği sürece bizim ÇED’e olumsuz karar verebilme yetkimiz yok.

Yine, görev alanlarımızdan biri, ülkemizdeki lisanslı araçlar vasıtasıyla tehlikeli, tehlikesiz bütün atıkları takip ediyoruz. Çevre denetimlerini Genel Müdürlüğümüz yapıyor. 2018 yılı ilk sekiz ayı itibarıyla 37 bin denetim yapmışız, aşağı yukarı, ortalama 80 milyon da ceza kesmişiz, 156 tesisin de kapatma, durdurma işlemini yapmışız.

Hava kalitesiyle ilgili, Genel Müdürlüğümüz izleme yapıyor. 289 adet büyük sanayi tesisi, bunların bacaları on-line olarak izleniyor. Bunlar bizim laboratuvarımıza izlendiği andan itibaren kesinti de dâhil olmak üzere anlık veri olarak düşüyor, biz bunları görebiliyoruz, hangi tesisin bacasını kapattığını.

Denizlerde kirlilik izleme çalışmaları yürütüyoruz, 352 noktada; bunlar, Marmara, Karadeniz, Akdeniz olmak üzere. Biz bunları yılda 2 kez izliyoruz mevsimlik olarak, yaz ve kış. Bunlarla ilgili sorumluluklarımız var. İmza altına aldığımız Barselona ve Bükreş sözleşmeleri kapsamında biz bunları da Barselona ve Bükreş sekretaryalarına da raporluyoruz. Yine, Ergene, Gediz, Kuzey Ege, Küçük Menderes, Sakarya, Susurluk havzalarında mevsimlik su kalitesini izliyoruz. Günlük kapasitesi 10 bin metreküp üzeri olan 254 adet atık su arıtma tesisini de yirmi dört saat izliyoruz.

Temiz hava merkezlerinin 8 bölgede kurulmasını sağladık. Bunlar, Akdeniz, Doğu Anadolu, Ege, Güney İç Anadolu, Güneydoğu, Kuzey İç Anadolu, Orta Karadeniz, Marmara. Bunların her birinin bağlı olduğu merkezler var, o merkezlerin altında da diğer iller var. Bunlar vasıtasıyla sürekli olarak biz şehirlerimizin hava kalitesini izliyoruz.

Önemli projelerimizden bahsetmek istiyorum: Bu çevre mevzuatı kapsamında ithalat ve ihracat izinlerinin elektronik ortamda verilmesi, hava kalitesi ölçüm istasyonları sayısının 300’den 330’a çıkarılması, çevre etiket sistemi uygulamasına geçilmesi. Bu çevre etiket sistemiyle ilgili Sayın Bakanım da detaylı bilgi verdiler, ben bir daha üzerinden geçmek istemiyorum.

İkinci yüz günlük hedeflerimiz, bunları koordine ederken biz ülkemizde alıcı ortama bırakılan atıkların nerelerden nerelere gittiğini, bunların analizlerini, denetimlerini ve takibini sağlamak için projeler geliştirdik. Evlerden kaynaklanan, iş yerlerinden kaynaklanan atıkların takip edilmesi adı altında atık geri dönüşüyor. Yine, denetimleri oturduğumuz yerden yapacağız artık yani istediğimiz an. ÇED’i de biz veriyoruz, izin, lisansı da biz veriyoruz. Bunların verilerini girmek suretiyle hangi sektör tehlikeli atığını nereden nereye götürmüş, bunları da göreceğiz.

Denizlerimizde ve havzalarda biz yıllardır izleme yapıyoruz, geldiğimiz noktada buralarda sıkıntılı gördüğümüz yerleri, özellikle körfezleri, belirlenen kirli noktalarda -Sayın Bakanımız da bahsetti- sürekli izleme sistemini getireceğiz. Yine, sahipsiz atıkların kime ait olduğunu belirlemek için kirleticilerin kimlik tespitini yani parmak izi sistemini getirmiş bulunuyoruz. Laboratuvarı, bir atık nereye döküldüğünde, kime ait olduğunu bulmaya çalışacağız.

Benim sizlere bahsedeceğim hususlar bunlar.

Teşekkür ediyorum.

Arz ederim.

TABİAT VARLIKLARINI KORUMA GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ALİ KAHRAMAN – Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, sayın milletvekillerimiz; ben de hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü faaliyetleri hakkında kısa bilgi arz edeceğim. İki ana faaliyet alanımız var. Bunlar, özel çevre koruma bölgeleri, 383 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’yle belirlenmiş alanlar; bir de 2863 sayılı Kanun çerçevesinde belirlenen doğal sit alanlarında koruma, izleme, uygulama faaliyetlerimizi yürütüyoruz. Diğer alanlarda da Tarım ve Orman Bakanlığı gibi bilhassa, diğer kurumlarla iş birliği yaparak koruma faaliyetleri yürütülmektedir.

En temel görevlerimiz araştırma, tespit ve tescil işlemleridir. Burada hem doğal sit alanlarının tespitini, tescilini, onayını yapıyoruz hem de yine özel çevre koruma bölgesi ilan edilecek ya da sınırları değişecek alanlar varsa bunlarla ilgili işlemleri yürütüyoruz. Yine, bu korunan alanlarda projelendirme, araştırma, bilimsel faaliyet, eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütüyoruz. Kesin korunacak alanlarda kalan, yapı yasağı bulunan alanlarda, bir kamulaştırma, trampa vatandaşların da mağduriyetini gidermek anlamında gerekiyorsa bu kamulaştırma ve trampa işlemlerini yürütüyoruz. Yine, bu alanların tamamında imar planlama, imar uygulama, hâlihazır harita uygulama işlemlerini yapıyoruz. Bu alanların yönetimleriyle ilgili kararlar alıp yönetim planlarını hazırlıyoruz ve yine, korunan alanlarda devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan alanların kiraya verilmesi, işletilmesiyle ilgili işlemleri yürütüyoruz.

Bakanlığımızın tespit, tescil işlemleriyle ilgili olarak iki farklı durum söz konusu. Bunlardan birincisi koruma statülerine göre doğal sit alanları, özel çevre koruma bölgeleri, tabiat varlıkları gibi alanlarda hem tespit hem de tescil işlemleri Bakanlığımız tarafından yürütülmektedir. Bununla beraber, yine, birlikte çalıştığımız Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından da belirlenen millî parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, sulak alanlar, yaban hayatı sahaları gibi alanlar da Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından tespit edilmekle beraber, tescil ve onay işlemleri Bakanlığımızca yürütülmektedir ve yine, buralarda her türlü planlama işlemleri Bakanlığımızca yürütülmektedir.

Korunan alanlarda tür koruma ve izleme faaliyetleri yürütüyoruz yani Türkiye’nin her yerinde, özellikle özel çevre koruma bölgelerinde nesli tehlike altında olan türler var; deniz ve Nil kaplumbağaları gibi, Flamingo kuşları, bozkır kartalı, diğer endemik kuş türleri ve çiçekler gibi. Bunların korunmasına ve nesillerinin devamına yönelik tedbirler ve izleme faaliyetleri yürütüyoruz.

Yine çok önemli faaliyetlerimizden biri, Ankara Gölbaşı'ndaki Mogan Gölü'nde bir dip çamurunun temizlenmesi projesi. Bir benzerini Fethiye Körfezi'nde uygulamayı planlıyoruz. Yine, bu korunan alanlardaki su varlıklarında su kalitesinin izlenmesi projelerini yürütüyoruz ve bu alanlarda yönetim planlarının hazırlanmasına ve uygulanmasına devam ediyoruz.

Korunan alanlarda hâlihazır harita, imar uygulama, imar planları çalışmalarını yapıyoruz. Korunan alanlarımızın tamamında plansız alanların kalmamasına çalışıyoruz. Bu itibarla, yıllar içerisinde korunan alanlarda yapılan planların sayıları da artmıştır. Yine bu çerçevede, bazen belediyeler destek talebinde bulunurlarsa belediyelere de destek oluyoruz. Kiralama ve tahsis izinleriyle ilgili olarak da yıllar içerisinde sayısı ve gelir düzeyi artan kiralama ve tahsis işlemleri yürütülmektedir.

Bizim Genel Müdürlüğümüzün Yüz Günlük Eylem Planı'nda 3 tane önemli faaliyeti bulunmaktadır. Bunlardan biri, yine Ankara'da Gölbaşı'nda bulunan, Eymir Gölü'nün de hemen çıkışında yer alan "Gölbaşı Millet Bahçesi" olarak adlandırdığımız alanda yürüttüğümüz çalışmalar. Sayın Bakanımızın arz ettiği gibi, esasen Millet Bahçesi projelerimiz çok sayıda. Bir kısmı bizim Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğümüz tarafından yürütülmekle beraber, Gölbaşı'nda tüm Ankara'ya hizmet edecek ve çok önemli bir cazibe noktası olabilecek 800 dönümlük bir alanda -Millet Bahçesi projesine yıl sonunda başlama hedefiyle- projeleri bitirmek üzereyiz.

Frigya Vadisi Medeniyet Projesi... Burası Eskişehir, Afyon ve Kütahya illeri arasında kalan, 530 bin hektarlık çok önemli bir alan, ikinci bir Kapadokya olma yolunda ilerliyor. Burada da bir ziyaretçi tanıtım merkezi ve yürüyüş yolları tanıtım alanlarıyla ilgili ihale çalışması tamamlandı. Bu hafta da inşaatları başlayacak.

Yine, Samsun'da Bafra'da bulunan Kızılırmak Deltası, birinci derece doğal sit alanı, aynı zamanda sulak alan olan bir alan, UNESCO Geçici Dünya Mirası Listesi'ne alındı iki sene önce. Türkiye'deki kuş türlerinin yaklaşık yüzde 70'i bu bölgede bulunmaktadır. 2019'da da Azerbaycan'da yapılacak bir oylamayla, inşallah, kesin listeye sokmak için çalışmaları yürütüyoruz. Türkiye'de ilk defa Dünya Doğal Miras Listesi'ne girecek bir alan olacak kabul edilirse.

Yürüttüğümüz önemli projelerden bazıları hakkında yine kısa bilgiler vermek istiyorum. Aksaray Sultanhanı ilçesinde bulunan, 1229 yılında yapıldığı bilinen, Türkiye'nin en büyük kervansarayının restorasyon projesi ilerlemekte. 2019 yılı içerisinde de açılması planlanıyor.

Gölbaşı'nda Mogan Kıyı Çevre Düzenleme Projesi, yine Muğla Akyaka'da Azmak Kenarı Kıyı Düzenleme Projesi yürütüyoruz. Trabzon Uzungöl özel çevre koruma bölgesinde çevre düzenleme projesi... Yine, Mağaralar Genel Müdürlüğümüzün ilgi alanında mağaraların da turizme açılması için bazı projeler yapılmaktadır; Çal Mağarası bunlardan biri. Muğla Köyceğiz'de çevre düzenleme projesi yürütüyoruz. Adıyaman Gölbaşı'nda çevre düzenleme projesi, Şanlıurfa Balıklıgöl etrafında çevre düzenleme projesi yürütüyoruz. Bu alanların özelliği, doğal sit ya da özel çevre koruma bölgeleri olması. Burada, daha çok belediyelerin talepleri üzerine işlerimizi yürütüyoruz.

Yine, İkinci Yüz Günlük Eylem Planı içerisinde yer verdiğimiz ve önümüzdeki dönemde de devam ettirmeyi planladığımız projelerimiz Türkiye'de uluslararası ölçekte bir tabiat tarihi müzesinin kurulması. Burada on milyonlarca örneğin, hem endemik bitki türlerinin hem de canlılara ilişkin kalıntıların olduğu bir müze projesi hedefliyoruz. Aynı zamanda, bu tabiatı koruma bilincinin başta çocuklarımız olmak üzere tüm vatandaşlarımız arasında benimsenmesi, yaygınlaşması için bazı kampanyalar yürütmeyi planlıyoruz. Yine, korunan alanların sayısını artırma hedefimiz var. Türkiye'de şu anda yaklaşık 10 milyon hektar koruma alanımız var. Bunların oranını bir on yıllık süre içerisinde 20 milyon hektara çıkarma gibi bir hedefimiz var. Bu çerçevede, yine özel çevre koruma bölgeleri, yeni doğal sit alanlarının tespitiyle ilgili çalışmalarımız devam ediyor. En önemlilerinden biri Burdur Salda Gölü ve Çeşme, Karaburun İldır Körfezi özel çevre koruma bölgesi ilanı çalışmaları devam etmektedir.

Korunan alanlarda etkin kiralama modeli; bu, korunan alanlardaki, özellikle turizm potansiyeli olan bölgelerde, ciddi bir gelir unsuru. Bakanlığımızın da yapacağı yeni düzenlemelerle bu alanlardan daha verimli bir gelir elde etme modelini geliştirmek istiyoruz. Yine, özellikle turizme kazandırmak için anıt ağaçlarımızın ve mağaralarımızın da bir atlasının çıkarılarak tüm vatandaşlarımızın ve turizm sektörünün kullanımına açmayı planlıyoruz.

Bizim Genel Müdürlüğümüzün faaliyetleri de bu kadar. Saygılarımla arz ediyorum.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Sayın Başkan, uygun görürseniz, bizim sunumlarımız bu kadar. Sayın vekillerimizin önerileri, talepleri varsa onları dinlemek isteriz.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Bakanım, önce, bu toplantıyı düzenlediğiniz için çok teşekkür ediyorum. Gerçekten faydalı olduğunu düşünüyorum.

Sadece merak ettiğim bir konuyu sizinle paylaşmak istiyorum. Afyon Sultandağı'ndaki Eber Gölü kurmak üzere. Burdur Gölü tehlike sınırının altına düşmüş durumda. Tabii, buna iklim değişikliklerinin etkisi var ama mesela, Antalya Kumluca Alakır bölgesindeki sulama barajının üzerine yapılan HES'lerin burada etkisi var mı? Ya da bu Eber Gölü'nün kuruma durumuna gelmesinde sulama barajlarının, orayı besleyen su kaynaklarının buna etkisi var mı? Bu konuda bir çalışmamız var mı Bakanlık olarak? Tarım Orman Bakanlığı sulak alanlara bakıyor ama ortak proje yürütme şansımız var, öyle biliyorum. Ekolojik denge açısından ve özellikle Sultandağı'ndaki Eber Gölü tam kuruma aşamasına gelmiş durumda. Hem ekolojik dengenin bozulması açısından hem de orada yaşayan bölge halkının bu gölden faydalanması ve bu geçim kaynağını buradan sağlaması açısından Bakanlık olarak bir çalışmamız var mı, onu merak ettim.

Teşekkür ederim.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Evet, Sayın Vekilim, aslında, bu, sadece bu dediğiniz iki yerde değil, birçok yerde var. Ben Konyalıyım. Bizim bölgemizde obruklar oluştu, yaklaşık 350 tane obruk var irili ufaklı. Orada da Meke Gölü var mesela, Meke Gölü'nde de aynı durum söz konusu. Şimdi, biz, Genel Müdürlüğümüz bu tarihi mirasların, tarihi alanların, özel çevre koruma alanlarının tek tek üzerinde inceleme yapıp sadece sizin o dediğiniz iki yerde değil, her yerde incelemelerini yapıp “Bunlara ilişkin ne yapabiliriz?”i... Tabii ki iklim değişikliğinden kaynaklı durumlar da söz konusu veya tarımsal sulamalardan kaynaklı olabilir, HES'le ilgili olabilir. Şimdi, biz, neticede, bu tarihi, doğal mirasları kaybedemeyiz ne olursa olsun. En azından “Buna ilişkin ne yapabiliriz?”i biz tek tek çalışıyoruz yani Genel Müdürlüğümüz, bütün bu bölgelerde iklim değişikliği de olsa en azından -şu an teknoloji ilerledi, gelişt- branda serip içine bir şekilde suyu da koyabiliyorsunuz veya oradaki suyun buharlaşmasına ilişkin veya işte tarımsal sulamaya ilişkin tedbirleri ve önlemleri alma noktasında üniversitelerle çalışmalarımız var. Bunların hepsini de inşallah süreç içerisinde kurtaracağız çünkü bölge için, bölgeler için önemli projeler bunlar. Bunları da Genel Müdürlüğümüz çalışıyor ve inşallah, tek tek bunları yine hayata kavuşturacağız, vatandaşın kullanımına açacağız. Bunları çalışıyoruz yani biz.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Bakanım, bir sorum daha var: Antalya bölgesinde gelişigüzel verilmiş ve çevre etki değerlendirmesi raporlarının ne kadar olduğunu bilmediğimiz mermer ocakları var. Bu o kadar çok yaygın hâle geldi ki bitki örtüsünü bitiriyor. Mesela, en kıymetli ürünümüz olan Finike portakalını neredeyse bitirmek üzere, kalitesini bozuyor. Yani bu miraslara artık bundan sonra bu tür ÇED raporları verilirken biraz daha dikkatli davranılması ve herkese artık bu konuda sahaların açılmamasını istiyoruz. Mesela, maden ocağını bitirdikten sonra ağaçlandırma zorunluluğu olması lazım -öyle biliyorum- en son kapatırken, terk ederken araziye. Ama hiçbir şey yapılmadan araziler çıplak bir vaziyette ve toz bulutu altında, bütün çam ormanları bitiyor, ekolojik denge bozuluyor, endemik bitkiler bitiyor. Bu konuda da bir çalışmanın olmasını bekliyoruz.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Evet, o ÇED kararı verilirken ağaçlandırma da işin içinde.

ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ MUHAMMET ECEL – Yani işlettikten sonra da kapatılmasıyla ilgili işletme planı veriyor yapan sanayici oranın tamamen ağaçlandırılmasıyla ilgili. Yani onun metrekaresi, dönümü ne kadarsa onunla ilgili bilimsel raporla beraber onu vadediyor, ÇED raporu uygunluğu o aşamadan sonra yapılıyor, ondan sonraki izlemesini de yine yapıyoruz. Yani lokal olarak sayın vekilimizin söyleyeceği bir yer varsa onu hemen tespit edip denetime alalım orayı yani yapmadığıyla ilgili.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Şimdi, Anadolu’yu geziyoruz hep beraber. Gittiğimiz yerlerde terk edilmiş ocaklar görüyorum ben, mesela özellikle mermer ocakları, terk edilmiş, bitmiş ama o şekilde bırakılıp gidilmiş yani hiçbir ağaçlandırma projesi yapılmamış, hiçbir şey yapılmıyor. Bunun bir takip altına alınması lazım. Yani belki süresi var, olabilir, şimdi mevzuatı çok bilmediğim için çok net konuşmak istemiyorum. Ama ben biraz daha takip edilmesi gerektiği tarafındayım bu işin.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Doğru, yani onu şey de yapabiliriz, belki mevzuatta buna ilişkin bir teminat vermiyorsa belki buna bir düzenleme getirip ileriki süreçte bu ağaçları dikmesi hâlinde bu teminatın serbest bırakılacağı gibi belki bir düzenleme de yapılabilir. Biz orada bir eksiklik varsa, Sayın Vekilim, çalışalım. Haklısınız, yani biz de inanın, illerden ÇED raporları olumlu da gelse valisine, belediye başkanına, bölge vekillerimize bir şekilde arayıp “Böyle böyle bir durum var, sizce de uygun mu?” diye sorma ihtiyacı duyuyoruz çünkü o komisyon belki bu istişareleri yapamıyor. Bu konuda biz de hassasız, inşallah, onu şey yapalım yani bir eksiklik varsa düzenleme yapalım. Mermer ocaklarında verilmiş ÇED raporlarıyla ilgili de genel bir geriye dönük bu ağaçlandırmaların yapılıp yapılmadığı, yapılmadıysa bunlara cezai işlem yapılması çalışmasını da biz yürütelim.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Sayın Bakanım, her şey için, bu güzel istişare ortamı için şükranlarımızı sunuyor, çok teşekkür ediyoruz.

Katkı vermek için söz aldım. İlgili genel müdür arkadaşlarımızla da zaten konuşuruz, ederiz, konuşuyoruz da zaten diyaloglarımız gayet güzel.

Şimdi, bu düzenli depolama sahalarında azıcık, şöyle beş yılı geçmiş bir düzenli depolama sahasının üzerinde belediyeye “Hiçbir yük getirmeksizin hemen biz gelelim, sizin deponinizin üzerine bir metan çevirim santrali kuralım, elektrik enerjisi üretelim, yılda da size yaptığımız istihsalin en az yüzde 25’i kadar para verelim.” deyince belediyelerimiz bunu son derece güzel bir şey görüyor, hatta çıkıp medya önünde de övünerek de söylüyoruz “Çöpten enerji üretiyoruz ve çöp, çöp olmaktan çıkıyor, gelir kaynağı hâline geliyor.” diye.

Şimdi, bir taraftan da çöpü azaltmaya çalışıyoruz. Çöpü azaltmaya çalışmamız, daha doğrusu, bu Sıfır Atık Projesi kapsamında çöpü azaltmaya çalışmamız bu deponilerin üzerine dizelleri kurup da metandan elektrik üreten firmaların çok işine gelmiyor, hoşuna da gitmiyor. Dolayısıyla, bizim çöpü azaltmaya çalışma projeksiyonumuz da göz önüne alınarak bu deponilerin üzerine dizel, bunlar sonra şey olur yani millî servettir, atıl kalır diye bir kaygım var. Mesela, Samsun’da 4 tane dizel jeneratör kurduk, 6 megavat civarında enerji üretiliyor, yılda aşağı yukarı 5 milyon TL civarında orada biz alıyoruz, yüzde 25’i 5 milyonsa demek ki işte 20 milyon civarında bir istihsal var orada. Burada atıl olmasın bu dizeller diyorum çünkü hakikaten hızla zaman içerisinde inşallah çöpü azaltacağız ve azalttığımız çöp oranında da burada metan üretimi azalacak.

Bir tanesi bu, bir tanesi de bu atık su arıtma tesisleri gayet güzel, yapıyoruz, yaptıkça da hakikaten şehirlerimizde bu mavi bayrak veren vakıf hakikaten haklı olarak bizi uluslararası düzeyde de savunuyor ve atık su arıtma tesisi yaptığımız yerlerde, tesislerde, şehirlerde, plajlarda mavi bayraklar alıyoruz. İyi

bu ilişki, gayet güzel ancak yaptığımız atık su arıtma su tesislerinden çıkan çamur, o tarama bıçaklarıyla alttaki kazdığımız çamur zaman zaman içerisinde, zaman içinde değil, oldukça sorun oluyor. Çamuru taşıyoruz, uygun olan yerlerde depoluyoruz ama çamurun, biliyorsunuz, çamur kurutma tesislerinde kurutulması lazım ve hatta ondan da metan gazı elde edilen “digester” denilen tesisleri kurmak lazım. Bunlar pahalı tesisler ama yavaş yavaş bu tesislerin yapımına yönelik bütçeler de ayırmamız gerekiyor, belki Bakanlığımız bu “Çamur kurutma tesisiniz var mı?” sorusunun beraberinde “Aferin, iyi yaptınız, atık su arıtma tesisini yaptınız ama çamuru ne yapıyorsunuz?” sorusunu da sorması lazım. Çünkü çamur hakikaten atık su kadar tehlikeli bir şey, tehlikeli demeyeyim ama en azından nereye koyacağımızı bilemediğimiz, problem olan bir atık. Biz şimdilik onları katı atık deponilerinin üzerine koyuyoruz, orada da kokuyor yaz aylarında, sorun oluyor, ne kadar üstünü kısa sürede kapatsak da çevrede bir çevre sorunu yaratıyor. Çamur kurutma tesisleri kurulmasıyla ilgili süreçte de gecikmemesi lazım diye düşünüyorum maliyetleri pahalı da olsa. Ama çamuru çimento fabrikaları da yakmak üzere alıyor. Sayın genel müdürlerim biliyor zaten konuyu, bir hatırlatayım istedim.

Teşekkür ediyorum.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Sağ olun Başkanım.

Evet, dedikleriniz noktasında biz çalışma yapalım, çamur kurutma tesisleri, ne yapabiliriz buna ilişkin, buradan nasıl faydalanabiliriz bir şekilde özel sektörü de işin içine koyacak şekilde bir üniversitelerle birlikte onu çalışalım, yurt dışındaki örneklerini inceleyelim, burada da ne yapabiliriz, ona bakalım.

Tabii, bu düzenleme, depolama sahalarındaki metan gazından enerji üretme işini, evet, birçok belediyemiz başarılı bir şekilde yürütüyor. Tabii, biz sıfır atıkla topladığımızda bunların da bu toplananların da -yine ayrılıyor biliyorsunuz atıklar- onlara ilişkin de yine gelir elde ediliyor yani azdır çoktur bilmiyorum, onun kıyasını yapmadım ama onlardan da bir gelir elde ediliyor, onların da bertarafıyla ilgili tesisler var, işte lastikle ilgili, aküyle ilgili, camla ilgili hepsinin yine bertaraf tesisleri var. Belki ileriki süreçte sizin dediğiniz “Keşke o ortama gelelim de bizim metan gazı üretemeyecek çöpümüz olmasın.” Biz o durumda da yine belediyelerimize gelir sağlayacak bu sıfır atıktan elde ettiğimiz materyallerden bir geliri belki Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğümüzle birlikte de çalışarak belediyelere kaynak olma noktasına bir proje çalışabiliriz. Ama o duruma daha gelemedik, inşallah ileriki süreç için ama bunu bir vizyon için olarak söylemek, koymak doğru, onu da inşallah önümüzdeki süreçte “Ne yapabiliriz?”i şimdiden çalışırız.

BARIŞ AYDIN (Ankara) – Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum.

Ben de Komisyon toplantısında daha önce dile getirdim arkadaşlarımıza. Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın özellikle sahil bölgelerinde belediyeler üzerindeki bazı yetkililerinden vatandaşın sahil deniz kullanımında hem görüntü olarak hem çevre olarak kirlettiği hususunda birçok şikâyetler geliyor. Bununla ilgili de Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın da belediyeler üzerinde bir yaptırımı olması... Çünkü ziyadesiyle hepimiz biliyoruz ki en büyük sıkıntılar yerelde belediyeler üzerine çevreyle ilgili, şehircilikle ilgili, bazı sıkıntılar genelde orada toplulaşiyor. O anlamda, belediyelerin üzerinde, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın Komisyon toplantısında Sayın Başkanımıza, üyelerimize de bu konuyla ilgili bir çalışma yapmamız gerektiğini söylemek istiyorum. Belediyeler, meclis üyeleri bir araya gelip belli imar konularında... Şimdi, günümüzde yaşadığımız çok fazla inşaat yoğunluğu, vesaireyle, bununla ilgili sıkışan bir durum hepimizi üzüyor. Onun dışında, gürültü, vatandaşın sahillerde, halk plajlarında denize girememesi... İşte, gidiyor, belediyeden kiralıyor, boylu boyuna 3 bin metrelik bir alan kiralıyor, 15 dönümlük yere şezlong koyuyor; işte, su sporlarıyla ilgili tehlike arz ediyor ve en büyük gelir kaynağımız olan turizm sektörümüzde sıkıntılı şeyler yaşıyoruz. O anlamda belediyeler üzerinde de

bu konularda, hem imar konularıyla ilgili hem gürültü ve çevre konularıyla ilgili bir yaptırım olması gerektiğini düşünüyorum. Çocuklarımız açısından ve ülkemiz açısından geleceğe yönelik son derece önemli olduğunu düşünüyorum.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Bu eksikliği biz de hissettik. Hatta, acaba çevre denetim elemanları, çevre koruma memuru... Hani orman muhafaza memuru var da bir de çevre koruma memuru olmalı mı diye düşündük. Tabii, mevcut kadromuzla bir şekilde bunları yapmaya çalışacağız. Yani il müdürlükleri içerisinde bu çevre denetimleri yapılıyor ama bunların sayısını artırıp sahada gerçekten çevre kirliliği veya işte, sizin bu ifade ettiğiniz alanların fazla kullanımı, tehlikeli su sporları veya belediyenin yapması gereken ancak yapmadığı durumların daha etkin bir şekilde denetimini biz çevre ve şehircilik il müdürlükleri üzerinden yapacağız. Eğer ileriki süreçte ihtiyaç olursa bunu hep beraber istişare ederiz, bir çevre koruma memuru... Ama bu bir kolluk gücüne giriyor, bunu biraz istişare ettik biz ve “İlave bir kolluk gücüne ihtiyaç yok.” diye bir görüş ortaya çıktı. Çünkü bu işi yapan neticede polisi, jandarması, zabıtası var, bir de çevre zabıtası mıdır, denetim elemanı mıdır, gerek yok. Zaten bunların asli görevi... Sizin de ifade ettiğiniz gibi, biz bu kontrolleri yapıp ilgili belediyelerin yaptırımlarının yapılmasını sağlayacağız ve bu noktada da biraz daha açıkçası sert bir duruş sergileyeceğiz. Yani en son bayramdan sonra bizim sahillerimize çok fazla turist gelmesi ve sahillerdeki özel çevre koruma alanlarında, sit alanlarında çöpleri bırakıp gitmeleri ve bunlara ilişkin de ilgili belediyelerin “Ya, bizim bunları toplayacak gücümüz yok.” gibi ifadeleriyle karşılaştık ve bunlara ilişkin tedbirleri de almaya çalıştık. Bunları biraz daha etkin yapacağız ama.

BARIŞ AYDIN (Ankara) – Sayın Bakanım, belediyelerimiz, bütün belediyelerimiz çok kıymetli, değerli, oranın tarihi ve kültür değeri de çok önemli. Belediyelerimiz şehirlerin içerisinde alt yapı ve yol yaparken bile belli yerlerde yanlışlıklar ve sıkıntılar olabiliyor. Yani 3 mimar arkadaşın, dünyadaki örnekleri de görmeden oraya bir yol yapıyor olması o şehirlere zarar veriyor. Böyle de sıkıntılar yaşanabiliyor. O anlamda da Çevre ve Şehirciliğin uzman ekipleri tarafından bu tip büyük çalışmaların yönetilmesi çok daha katkı verir diye düşünüyorum.

Saygılar.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Dikkate alacağız Sayın Vekilim.

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – Sayın Bakanım, ben de öncelikle teşekkür ediyorum bu davetiniz için.

Birincisi, sunumlarda “belediyelerle ilgili finansal destek” denildi. Bu nasıl öngörülüyor? Belediyelerden talep mi olacak yoksa proje bazlı destek mi olacak? Bununla ilgili detay nedir?

İkincisi, ÇED’le ilgili Sayın Genel Müdürüm yetkiyle alakalı bir şey söyledi. Yani sonuçları, hesabı sizden sorulan bir durumla ilgili yetki neyse hani onunla ilgili bir çalışma yapıp yetki de verilebilir. Yani “denetlemeyle ilgili kurumlar” dedi herhâlde Sayın Genel Müdürüm, onunla ilgili eğer yetki verilmesi gerekiyorsa... Çünkü sonuçta bunun hesabını bu Bakanlıktan soruyorlar, kimse diğer birimlerle ilgili yetki var mı yok mu bilmiyor. Hani denetleme yetkisi neyse, onunla ilgili bir çalışma yapılabilirse biz Mecliste onunla ilgili Sayın Başkanımızla birlikte bir çalışma yürütelim.

Bir de bu millet bahçeleriyle ilgili nasıl bir çalışma yürüyor Sayın Bakanım, bunu detayları var mı? Genel itibarıyla bizi bilgilendirirse arkadaşlar...

Sıfır atıkla beraber, siz de bahsettiniz, eğitim alanında... Biz Komisyon da bahsettik, eğitimin çok önemli olduğunu, alanında, atığın çıkmamasıyla alakalı özellikle gençlerimizle ilgili -ben Komisyonumuzda da söyledim- eğer eğitebilirsek alanında, zaten ufaktan başladığında bunun sıfıra inebileceğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – O çocuklara eğitimi bizim küçük yaşta kazandırılmaz gerekiyor. Böyle, arabanın camından poşet veya bir çöp atmaya, atıldığı zaman bunun yanlış bir şey olduğunu artık küçük yaşta öğretmemiz gerekiyor veya bayramlarda şehirler arası yollarda yolların kenarlarını görüyoruz veya gittiğimiz yerde etrafımızı toplamayı bilmeyi çocuklarımıza o noktada öğreteceğiz. Bununla ilgili de Millî Eğitim Bakanlığımızla bir protokol yapıp bu bilinci artırmaya yönelik çalışmalar yapacağız.

Finansal destekleri şöyle veriyoruz: Biz kendimiz şehirlerimize gidip şehirlerimizdeki valilerimizle, belediye başkanlarımızla şehrin sorunları ve ihtiyaçlarına yönelik toplantılar yapıyoruz veya onlardan bize talepler geliyor, bu talepler karşısında da bizim bu eylem planlarımızda olan işte yürüyüş yolu, bisiklet yolu, gürültü bariyeri, sokak iyileştirmesi, millet bahçesi noktasında hem finansal destek veriyoruz hem de -millet bahçelerinin detayını Fatma Hanım birazdan verir- bu noktada da uygulayıcı kuruluşlarımızla birlikte, işte TOKİ'yle, İller Bankasıyla gidip sahada uygulamasını da yapıyoruz. Yani ihtiyacı onlardan alıp veya yerinde görüp bir şekilde bizim eylem planlarının içerisinde olan işleri de uyguluyoruz. Açıkçası, bunlara ilişkin bir tasarrufumuz da söz konusu değil yani bunlar bizim olmazsa olmazlarımız. Bunları da kararlı bir şekilde, eylem planlarında olan işleri yapıyoruz. Millet bahçesiyle ilgili biraz daha detayı Fatma Hanım verir.

ÇED'le alakalı, Muhammet Bey, siz şey yapın.

ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ MUHAMMET ECEL – ÇED'le ilgili süreci takip etmek, denetlemek, bütün aşamalarında sorumlu kurum, kuruluş bizim Bakanlığımız. Anlatmaya çalıştığım, ÇED'le ilgili kurumlardan... Yani bir taş ocağı ÇED'yle ilgili örnek verecek olursak bütün kurumların olumlu görüşü var Artvin'e yapılmasıyla ilgili. Örnek vermek için, bunu somutlaştırmak için söylüyorum. Ondan sonra deniyor ki: "Bu ÇED'i iptal edin." Yani bütün kurumların görüşü olumlu olduğu zaman biz bunu iptal edemiyoruz, onu anlatmaya çalıştım. Yani ÇED Genel Müdürlüğünün olumlu olumsuz görüşü yok bu ÇED'lerle ilgili ama bunun takibi, denetlenmesi, bütün süreciyle ilgili sorumluluk bizde. Herhâlde istediğimi anlatamadım. Yani durum yetkimizin olmaması değil.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Bazen öyle durumlar oluşuyor ki bizim bu ilgili bakanlıklar, işte yerel yönetim, o, bu, hepsi olumlu veriyor ama bizim buraya gelip bunun olmaması gereken durumlarda biz bir şekilde artık üst komisyonda karar alıyoruz yani üst komisyonda iptal ediyoruz. Orada da neticede yerel yönetimi var, belediyesi var, valiliği var, ilgili kuruluşlar var yani o konuyla ilgili kim varsa onu anlatmaya çalışıyor. Ama biz yine durdurulması gerekeni burada bir şekilde durduruyoruz veya iptal ediyoruz.

Fatma Hanım, millet bahçeleriyle ilgili biraz detay verirsiniz...

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI FATMA VARANK – İlk yüz gün ve ikinci yüz günlük eylem planlarımızda bizim 26 ilimizde 46 adet millet bahçesi projemiz eylem planlarına alındı ve biz bunları sıkı bir şekilde takip ediyoruz. İlk yüz günlük eylem planında 5 millet bahçesinin açılışı öngörülüyordu. Bunların açılışlarını yüz gün sonunda tamamlamış olacağız ve etap etap da açacağız. Tabii, projesi devam edenler genelde TOKİ'nin, yıkılan stat alanlarının yerinde, alınan karar gereğince millet bahçeleri olarak öngörülen ve TOKİ tarafından projelendirilen, uygulaması da onlar tarafından yapılacak olan millet bahçelerimiz var. Onun dışında da tabii belediyelerimizin, kamu kurumlarımızın, valiliklerin, il özel idarelerinin buraya 600'ün üstünde talepleri geldi. Biz Sayın Bakanımız ilk göreve başladığında bütün illerimize "Millet bahçesi olabilecek şekilde ilinizdeki uygun yerleri gönderin." şeklinde bir yazı yazdık ve buna yaklaşık 800'ün üstünde geri dönüş oldu. Bunların bir kısmını eleddik, çok küçük metrekairelerdi. Genelde 30 bin metrekaire ve üstünde şu anda elimizde illerden gelen 600 civarında talep var. Tabii bunların birçoğu mülkiyet problemlili olan yerler. Bunların etap etap mülkiyet

problemlerini çözdükçe -ya da başka kurumlara tahsisli olan alanlar da var- millet bahçesi olarak projelendireceğiz. Hedefimiz 81 ilde millet bahçesini projelendirip hayata geçirmek. Şu anda ilk ikinci yüz günde bu sayıya 26 il olarak ulaştık. Tabii bazı illerde, büyük illerde özellikle birkaç tane millet bahçesi var. Şu anda projelendirdiğimiz kısmıyla 28 milyon metrekaresi millet bahçesi olarak projelendirme çalışmalarına devam ediyoruz. Bu tabii çok yüksek bir rakam. Millet bahçeleriyle ilgili yayınlamamış olmakla birlikte aslında standartla ilgili bir çalışma da yapılıyor. Hocalarımızla birlikte götürdüğümüz bu standart çalışmasını da ikinci 100 günlük eylem planında açıklayacağız. Bu standartlar henüz açıklanmamakla birlikte biz projelendirmemizi bu standartlar çerçevesinde yapıyoruz. Eski geleneksel millet bahçesi fikrinden hareket ederek projelerimizde o olguları da yeni neslin görmesini –bizler de dâhil olmak üzere tabii- bizden sonra gelecek çocuklar da tarihin millet bahçelerini oralarda yaşasın istiyoruz. Buralarda onun yanı sıra sağlıkla ilgili, işte, bisiklet, spor bu tip aktivitelerin tamamı olacak. Tabii büyüklüğüne göre de standart çalışması yaptık. Bazı millet bahçelerimiz daha küçük, bazıları daha büyük ama ortalama bizim millet bahçeleri büyüklüğümüz 100 bin metrekaresi civarında şu ana kadar projelendirdiklerimiz. Bunların içinde bazıları 1 milyon metrekaresinin üstünde. İlk etapta açılacak olan 5 millet bahçesinin büyüklüğü de 1 milyon 761 bin metrekaresi. Bu millet bahçelerinin de açılışlarına hepinizi davet ediyorum, şahsım adına değil tabii, Bakanlığımız adına.

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – Genel koordinasyon sizde mi?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI FATMA VARANK – Bizde, bizde.

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – Nereden takip edilecek?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI FATMA VARANK – Biz takip ediyoruz. Yani belediyeler de dâhil olmak üzere onları da biz takip ediyoruz. Şu anda bizim on beş günlük 100 günlük eylem planının inceleme sürecimiz var ve burada kurduğumuz mekânsal planlamanın ekibi işte iki haftada bir, üç haftada bir devam eden projeleri, saha çalışmalarını yerinde gidip kontrol ediyorlar, bunları raporluyorlar. Biz de bunları Külliye’ye raporluyoruz. Onun dışında da projelere zaten burada biz onay veriyoruz. Bütün projeler buraya geliyor, Bakanlık olarak hepsini tek elden, standart bir şekilde biz takip ediyoruz.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Ben de bütün katılımcıları selamlıyorum. Merhabalar.

Tabii, şimdi çok önemli bir meseleyi tartışıyoruz. Yani diyelim ki siyaseten bir hata yaptığımızda düzeltme şansımız var ama çevre, ekoloji ve doğa açısından yaptığımız bir hatanın telafisi çok zor. Dolayısıyla çevre sorunlarına ilişkin seçilmiş -diyelim ki- görevli arkadaşlarımızın, Bakanlığımızın, işte bürokratlarımızın alacağı kararlardan ziyade tabii çok kapsamlı, çok bileşenli bir tartışma aslında örgütlemek gerekir. Ben buradan mesela böyle bir soru sorabilirim: Yani diyelim ki bu gündemlere ilişkin işte çevre örgütleri, yerel çevre örgütleri, elektrik, mimar, mühendis odaları, bunlarla ilgili kapsamlı bir toplantı düşünüyor musunuz diye bir soruş olayım.

Bir diğeri de şu: Tabii, şimdi sağlıkta da hepimizin ortaklaştığı bir şey vardır. Nedir o? “Önleyici sağlık” dediğimiz yani diyelim ki kişi hasta olduktan sonra tedavisi mutlaka yapılabilir ama esas olan onun hastalanmasını önlemektir. Tabii, biz, Türkiye açısından epeyce bir süredir çevreyle ilgili ciddi problemler yaşıyoruz ve bunun sebebi olarak da şu çok net olarak ortaya çıkıyor yani zaman zaman siyasi partiler tarafından da iktidar partisi tarafından da ifade ediliyor: Örneğin diyelim ki “inşaat ekonomisi” dediğimiz şey ya da diyelim ki bir enerji tarifi üzerinden gerçekleştirilen yatırımlar. Yani bir inşaat ve bir de enerji ihtiyacına bağlı olarak bütün bu sorunlar ortaya çıkıyor. Ben işte Ege Bölgesinden geliyorum ama Karadenizliyim, Rizeliyim. Örneğin, diyelim ki şöyle: Bir enerji tarifi yapıyor diyelim ki HES’lerle ilgili, örneğin bizim İkizdere Vadisi’nde 36 tane HES projesi tariflenmişti. Bunların yaklaşık aralarında 200 metre olabiliyor. Şimdi bizim deremiz şu anda neredeyse kurumak üzere. Tabii ki her proje de aynı zamanda bir orman kesimine sebep oluyor; inşaatlar, yollar, yeni yollar ve yeni

tesisler devreye giriyor, enerji de aynı şekilde böyle. Örneğin, Ege Bölgesi'nde, Aydın'da toplamda 20 tane JES projesi var ve bu projeler devam ediyor. Şimdi, örneğin Aydın'da incir şu anda bitmek üzere ve Aydın kanser oranında Türkiye'de en yüksek oran ve bu son yıllarda hızla artıyor ve buna benzer belki bir çok ilden onlarca örnek verilebilir.

Yani, şimdi bu sorunları yaratan ekonomik modele ilişkin bir tartışma yapmak gerektiğini düşünüyorum ben. Yani biz bu modeli değiştirmeden bu sorunların altından kalkma, çözüme şansımız yok; ne kadar iyi niyetli olursak olalım bunu aşma şansımız yok. Örneğin, bu ÇED süreçleri, mahkeme süreçleri de çok trajik gerçekleşiyor. Örneğin, geçen ben İzmir'de Bergama köylülerinin mahkemesine katıldım, yirmi üç yıldır süren bir mahkeme. Bu mahkeme şöyle gerçekleşiyor: Mahkeme durdurma kararı veriyor, firma çalışmasına devam ediyor. Yeniden ÇED süreci, yeniden mahkeme ve dolayısıyla mahkemeler artık, insanların mahkemelere güveni de kalmadı. Ya, gerçekten mahkemelere katılan köylüler ve avukatlar heyete yalvarır durumda, "Bu trajediyi durdurun, ölüyoruz." demeye başladılar.

Yani bu kapsamda bir tartışma yapmak gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla, işin esasına, özüne dair bir tartışma yapmadığımız zaman bu güzel sunumların hayatta bir karşılığı yok. Yani bu sorun, gerçekten alanda yaşayan insanların, yani köylülerin, kentlilerin doğrudan katılımı olmaksızın, onların onayı olmaksızın... Yani şöyle bir mesele değil bu, yani herhangi bir kanun çıkartmıyorsunuz, kendi ülkemizin ve dünyanın geleceğini tartışıyoruz dolayısıyla hukuk, insan hakları, çevre hakları, yaşayan insanların fikirleri, bütün bunları kapsayan bir toplam tartışma yapmak gerektiğini düşünüyorum. Böyle bir çalışmanız olacak mı? Ya da olması gerektiğini öneriyorum ve teşekkür ediyorum.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Şimdi şöyle, tabii, Sayın Vekilim, bu dediklerinizin hepsine biz de katılıyoruz bir kere. Yani olması gerekenle olmaması gerekeni hani konuşmamın başında da ifade ettim. Doğrunun bir tane olduğunu ve bu doğru üzerinden herkesin de hareket etmesi gerektiğini ben de sizin kadar savunmak istiyorum ve savunuyorum da. Ancak bazen... Yani hani odaları açtınız, odalarımız maalesef yani doğru-yanlış hiç bakmadan, sadece muhalefet etmek adına bir görüş veriyorlar. Ben bunu birçok yerde yaşadım. Tabii ki bunlarla, bu odalarla, çevre örgütleriyle bu toplantıları, istişareleri yapmak lazım. Ancak orada gerçekten sizin gibi, bizim gibi düşünseler bir problem yok, düşündükleri zaman biz o düşündüklerini zaten yapmak istiyoruz ama sadece muhalefet etmek adına "Ya, olmasın; ne yaparsan yap seninki yanlış." anlayışı, bu sefer yani oradaki istişareyi bitiriyor. Yani ben bunu birçok projede... "Evet, gelin, buyurun oturun, ne istiyorsunuz? Hatta, hatta, gelin, projenin içinde işin ortağı olun, gelin beraber yapalım, denetimini de beraber yapalım, projeyi de beraber yapalım." dediğimiz zaman -bazı odalar için, hepsi için geçerli değil bu- yani siz ne dersiniz deyin, hiçbir şekilde anlatamıyorsunuz. Türkiye'de bu işi kontrol edecek veya bu işin doğrusunu bilecek sadece odalar değil, yani odaların temsilinin de bana göre -hani buranın konusu değil ama- yeniden gözden geçirilmesi lazım Sayın Vekilim. Bakın, burada ne yapıyoruz? İşte, her partiden, her siyasi partiden belli oranda vekillerimiz var ve o vekillerimiz kendi siyasi partisinin ve kendi görüşünü burada net bir şekilde ifade edebiliyor ve böyle karar alınıyor, buradaki Komisyondan çıkacak karar da böyle alınıyor. Ancak odalardakiler, maalesef, belli bir çoğunluğun aldığı kararla yürüyor. Yani, bizim bunları da gözden geçirmemiz gerek. Evet, o zaman odaların söyledikleri tüm milletin söylediğiyle eş değer olur. Bunları ayrı tartışmak lazım ama bu HES, JES, güneş enerji santralleri... Bizim bir kere cari açığımıza baktığınızda 40-50 milyar dolar açığımız varsa bunun yüzde 70-80'i enerjiden kaynaklı. Neticede ülkemizde bu cari açığı da bitirmek zorundayız biz; yani, inşaat ekonomisi ayrı bir şey; enerjiyle ilgili bu cari açığı bitirmek zorundayız. Buna ilişkin yurt dışında gelişmiş ülkeler denizin üzerinde dahi güneş enerji santralleri koyuyorlar ve buradan enerji üretilip bir şekilde bu enerjiyi şehirlere verme noktasında projeleri var. Bizim de bu yenilenebilir enerji kaynaklarını bir kere çok iyi kullanmamız lazım ama bu kullanma şu da değil yani: Akan dere kurumayacak, akan nehir kurumayacak. Tabii ki oranın doğal güzelliklerini veya çevreye etkisini de -işte, zaten bu ÇED

aslında bu işe yarıyor -bunları da gözetmek kesinlikle gerekiyor. İnanın sizin o hassasiyetinizin tamamı bizde de var. Bunlara bakacağız. İşte, tamam, cari açığı azaltsın ama o bölgeyi de katletmesin; bu hassasiyetle bakıyoruz, bakacağız, buna emin olabilirsiniz.

İstişare noktasında da biz bu istişareleri... O, vatandaşın talebi zaten bize geliyor; yani, ÇED raporu olumlu çıksa bile o talepler geliyor. Bir kez daha biz kendimiz oradaki yerel yönetimle veya yerel idareyle bu istişareleri yapıyoruz, vekillerimize soruyoruz. Bunun sayısını da artırırız, sormayı da artırırız, bu istişareleri de artırırız. Hatta hatta biz tertemiz bir sayfa açalım; odalarımızla, bu çevre örgütlerimizle bir araya gelip bu istişareleri de yapalım. Bu toplantıları hatta siz düzenleyin, beraber yapalım, biz de gelelim o toplantıya, biz memnun oluruz. Aynı masa etrafında toplanalım, istişare edelim, bizim için hiçbir sakıncası yok. Biz de düzenleyebiliriz, siz de düzenleyebilirsiniz, biz varız yani hani. Doğrunun bir tane olduğuna inanarak her doğrunun yanındayız.

Buyurun Sayın Vekilim.

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Sayın Bakanım, bizi bugün kahvaltıda bir araya getirdiğinizden şahsınıza, ekibinize teşekkür ediyoruz. İnşallah, toplantıların devamının hayırlara vesile olacağına inanıyorum.

Van Gölü Koruma Kanunu'yla ilgili biz Meclise bir kanun önergesi verdik, grupta tartışılacak. İnşallah biz istiyoruz ki Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın da bu kanunun üstlenmesi... Van Gölü havzasıyla ilgili önemli bir kanun. Sayın Emin Birpınar Bakan Yardımcımıza da tasarıyı gönderdik. Onunla ilgili çalışmada Sayın Komisyon Başkanlığımızın da desteklerini talep ediyoruz, önemli bir konu geleceğimiz için.

Van'la ilgili ikinci bir konu var TOKİ'lerin mülkiyetiyle ilgili, inşa edilen konutlarla ilgili. Yirmi yıl vadeyle verilmiş bir konut kredisiyle bazı vatandaşlar beş yıldan sonra satmak istiyorlar ama sattıkları zaman satamıyorlar çünkü kendisinin değil. Sattıkları zaman ödemeler oluyor, sıkıntılar yaşıyor. Bununla ilgili bir kanuni düzenleme yapılması gerekir. Bir metin taslağı hazırladık. Eğer TOKİ'lerle ilgili bakan yardımcımız da bu konu üzerinde bir çalışma yaparsa; mağduriyetler çok fazla, şikâyetler çok fazla.

Onun dışında, ortak gider var, ödenmeyen... Özel bir şirket, Mavi Göl diye bir şirket herhâlde, Van'da işletiyor. Bunun direkt aylık yüzde 5 hemen onun akabinde icra takibi, onun dışında hemen mülkiyetin yeniden elinden alınmasıyla ilgili ciddi sorunlar var. Bu sorunların giderilmesiyle ilgili belki bir kanuni düzenleme bile yapılabilir. Eğer bu da uygun görülürse bunun üzerine bir çalışmanın yapılmasını talep ediyorum.

Kurumlarla alakalı, İller Bankasıyla alakalı, Çevre ve Şehircilikle ilgili ben de birkaç not söylemek istiyorum.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Onları, Sayın Vekilim, isterseniz biz ayrıyeten alalım.

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Tamam efendim.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Yani, çevreyle alakalı konularda, Van Gölü'nün korunması noktasındaki düzenlemenin biz de takibini yapalım, biz de istiyoruz zaten onu.

ABDULAHAT ARVAS (Van) – TOKİ konutlarıyla ilgili de bir sıkıntı var.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – TOKİ'yle, İller Bankasıyla alakalı da, tabii, her şeyin düzenlenmesini yapmak ne kadar doğru, ona da ayrı bakmak lazım.

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Üzerinde tartışırız.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Yani, yirmi yıl verilmesindeki sebep, neticede orada bir mağduriyet var, depremde kaynaklı bir mağduriyet var ve bu mağduriyetten ötürü de bir hak sahibi olmuş. Bu hak sahipliğini alıp işte üç senede, dört senede satsın, başka bir boyuta taşısın...

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Yok satılsın açısından değil Sayın Bakanım. Yani, on yıldır ya da diyelim ki kiradadır, kiracı ödemiyor örneğin. Mülkiyet başkasının adına veya babasının adına veya... Bunun üzerinde bir çalışılırsa.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Tamam, eksiklik varsa ona bakalım. Yani ona ilişkin bir kanuni düzenleme yapmaya gerek yok. Onu biz bir yanlışlık varsa Toplu Konut İdaresinin kendi içerisinde çözeriz.

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Millet bahçesiyle ilgili bir de millet ormanıya ilgili acaba bir çalışma yapılabilir mi? Yerlerimiz çok bakır.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Van için mi?

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Evet. Mesela, Van’da yapacağınız millet bahçesinin hemen arka kısmında 950 dönümlük bir boş arazi var.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Nereyi diyorsunuz? Tahtakale mi?

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Tuşba, Toprakkale...

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Oraya gittik baktık, oraya yapacağız ya.

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Şu an millet bahçesi yapıldı, etrafı komple boş.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Şimdi, biz etap etap yapalım. Oradaki gölete karşı bir tane yapacağız dedik, ona ilişkin vali...

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Orman diyoruz efendim yani ağaçlandırma.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Tamam, kent ormanı yapılabilir.

ABDULAHAT ARVAS (Van) – İkincisi, ses kirliliğiyle ilgili ciddi problemler var.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Van’da mı?

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Türkiye genelinde var. Saat on ikide, birde, ikide arabasının müziğini son ses açıp konut alanında... Acaba bununla ilgili bir düzenleme yapılamaz mı?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Var, zaten öyle bir düzenleme var gürültü kirliliğiyle alakalı. İşte, bu çevre denetim elemanları konusu oluyor hep de. Belediyelere de bir yazı yazdık o noktada “denetimlerin artırılması” diye.

Muhammet Bey, oradaki şeyle ilgili bir bilgi ver sen.

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Özür dilerim, katı atıklarla beraber rastgele mesire yerlerine, diğer yerlere gidildiği zaman inşaat atıkları görülüyor. Hemen Türkiye’nin her yerinde var. Sahipsiz, işte kendi tarlasına boşaltmış gerçekten şehrin silüetini bozacak kirli görüntüler var. Bunlarla ilgili bir müeyyide ya da belediyeyi harekete geçirme ya da... Ekiplerimiz sadece şikâyet olduğu zaman gidiyor. Tüm çevre ve il müdürlüklerindeki memurlar on beş günde bir ayda bir gezerse, takip ederse, masa başında değil, sahada bir çalışma olursa daha güzel olmaz mı? Yani, illa şikâyet olacak, illa kuyuya birisi düşecek, illa birinin başına bir olay gelecek, sonra yerine gidilecek...

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Evet, bu noktada eksiklik var, bu noktadaki eksikliği... Bizim daha etkin çalışmayı bir şekilde illerde hissettirmemiz lazım. Evet, şikâyetle gidiliyor veya rutin denetimlere gidiliyor ama etkin bir şekilde bu denetimleri yapma noktasında ekibi ve düzenlemeyi biz yapalım yani, bunu daha çok hissettirelim yani, ben oraya katılıyorum. Yani, tabii,

bu memur arkadaşlar sabah sekiz buçuk, akşam beş buçuk, altıda bırakmasınlar. Gerekirse vardiyalı veya akşamları da denetimi yapacak, bilhassa bu turizm alanlarında veya şehir merkezlerinde işte gürültü kirliliğini de kontrol edecek bir yapı ve mekanizma kuralım, bunun takibini de her yerde yapıyor olduğumuzu da bir şekilde vatandaş hissetsin. Bunun sayısını da artıralım gerekirse. Bunu yapalım Sayın Vekilim.

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Bir de poşetlerin kullanılmasıyla ilgili, azaltılacak mı? Alternatifi neler? Karton mu ya da fileler mi?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Bez poşet kullanılacak, eskiden kullanıyorduk ya.

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Dört, beş senedir gündemde var ama icraatta yok. Bununla ilgili, sadece söylemde kalınmamasıyla ilgili alternatifi ne, onun için sormak istedim.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Alternatifi, işte eskiden pazara annemiz hep fileyle gidiyordu veya işte çuvaldan dikerlerdi, onlarla şey yapacağız. Yani, gerçekten o bence, çevre noktasında hepimizin vereceği güzel bir duruş olur yani plastik poşetlerin ücretlendirilmesi ve kullanımını azaltmak iyi bir söylem olur ülkemiz açısından. Bu da yurt dışında birçok ülkede uygulanıyor. Bizde de bazı marketlerde uygulanıyor, hatta zorumuza da gidiyor yani oradan poşeti parayla almak ama alışmak lazım sanki.

ABDULAHAT ARVAS (Van) – Teşekkür ediyorum.

Toplantının devamını talep ediyoruz.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Sağ olun.

Buyurun Sayın Vekilim.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Ben de öncelikle teşekkür ediyorum böyle bir toplantıda bulunmamız için vesile olduğunuzdan dolayı çünkü direkt size ulaşmak bu anlamda çok güzel oldu, sağ olun.

Ben Adana Vekiliyim. Neredeyse üç yüz altmış beş gün güneşimiz var. Biz biliyoruz ki yurt dışında güneş enerjisinden faydalanılarak temiz kentler oluşturuluyor. Ben bu bölgede de temiz kentler için böyle bir proje oluşturabilir miyiz diye sormak istiyorum sadece.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Mesela nasıl?

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Güneş enerjisinden temiz enerji.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Onların sayısını artırmak lazım değil mi?

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Evet. Avrupa’da ilçelerde, köylerde temiz enerji üreten temiz kentler var. Biz aynı modellemeyi kendi ülkemizde de yapabiliriz diye düşünüyorum.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Yani tamamını, enerjisini yenilenebilir enerjiden, güneşten, rüzgârdan elde eden şehirlerden bahsediyorsunuz.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Evet.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Tabii, şöyle: Bizim, evet, buna ilişkin şehirlerimiz, ilçelerimiz, belediyelerimiz olabilir ancak bazı zorunlulukları erken getirdiğiniz zaman da bu sefer yerel idareler bunların altında kalkamıyorlar. Yani örneğin otopark yönetmeliğinin bugün çok keskin bir şekilde Avrupa’nın, İngiltere’nin, Almanya’nın aynısını burada uygulayalım veya ulaşım alakaı veya işte şehirle alakaı, akıllı şehirleri anında burada uygulayalım, ısı yönetmeliğini burada uygulayalım dediğiniz zaman -bir çoğunuz inşaatla da ilgilisinizdir muhakkak- bu sefer inşaat maliyetleriniz çok yukarıya çıkıyor.

Yani şu kıyası da iyi yapmamız lazım bence: Evet, İngiltere'nin kişi başı geliri 40 bin dolar veya sterlin neyse bizimki 10 bin dolar. Ya, biz 40 bin dolarlık Amerika'daki, İngiltere'deki, Almanya'daki standartların aynısını burada uygulayalım demek bence bizi başka bir yere, yanlış bir yere götürür. Bizim kademe kademe bu düzenlemeleri yapıyor olmamız lazım, ki aslında o Paris Anlaşması'ndaki taraf olmamızın nedeni de bu. Yani orada bize diyorlar ki: "Siz gelişmiş ülkelerle aynı kategoriye girin." Yani aslında bu konu önemli belki bu konuya ilişkin herkesi bilgilendirmek lazım. "Ya, biz gelişmiş ülke değiliz." ama diyor ki: "Sen fabrikadaki emisyonunu, şunu, bunu gelişmiş ülkeler gibi yap." Arkadaş, sen yapmışsın, bitirmişsin. Şimdi bana diyorsun ki: Aynı şartlarda olsun. Nasıl oluşacak bu? Sen gelişmişsin, ben daha geliştirmek istiyorum. Yani dolayısıyla bizim bu standartları da kendi boyumuza göre yapmamız lazım çünkü 40 bin, 50 bin dolarlık geliri olan ülkelerdeki standartların aynısını burada uygulayalım dediğiniz zaman biz bu sefer, bu işlerin hiçbirini yönetemeyiz, hiçbir şehrimiz gelişmez çünkü artık ulaşamayacak rakamlar oluşur. Yani, işte, konut maliyetleri artar, altyapı maliyetleri artar. Bu sefer vatandaşımız ulaşamaz buna ve kendi elimizle başka bir sıkıntı yaratmış oluruz.

Burada şu var, bence olmazsa olmazlar var. Ne var? Mesela biz şimdi bir şehri planlarken... Şimdi Türkiye'ye ilişkin mekânsal stratejik plan hazırlığı var, bütün illere gönderdik, 81 ilden görüş alıyoruz. Akıllı şehirlerle alakalı da çalışma yapıyoruz biz. Yani akıllı şehirler nasıl olmalı, hatta hatta bunların örnekleri var Gaziantep'te, Konya'da bayağı büyük hektarda örnek çalışmalar yapıyoruz. O çalışmalarda hocalarımızla rüzgâr enerjisi, güneş enerjisi, hepsini -sizin dediğiniz gibi- en azından o uydur kentten enerjisini kendi içinde elde edecek, işte, yağmur sularını topluyor, bunlar bahçe sulamasında kullanıyor falan. Bunların hepsini aynı anda yapamayız ama şunu yapabiliriz, neyi yapabiliriz?

Yani mesela yurt dışında ne var, altyapıyla ilgili bir galeri koymuş mesela ve o galeriden işte fiberini de oradan geçiriyor, doğal gazını da oradan geçiriyor, atıyorum yeni bir hat götürecektir onu da oradan geçiriyor. Yani asfaltı yeniden kazıp yeniden tamir yapmıyor. Yani onların yeni dediği asfalt yirmi yıllık, otuz yıllık. Bizim de o noktada illeri ki süreçte ya, biz bunu evet akıllı şehirlere geçeceğiz, bununla ilgili en azından cep otoparkı yapıp burada elektrikli şarj noktaları yapmamız lazım veya efendim, yağmur sularını şöyle şöyle toplayacağız bunu da şu havuzda değerlendireceğiz, toplayacağız. En azından onun alanını ayıralım. Ayıralım ama şimdi değil de işte beş sene sonra yapalım, yedi sene sonra yapalım. Yani gelirimizle birlikte yapalım, planlarda en azından bunları artık koymamız gerekiyor. O sizin dediğiniz şehirleri de çalışıyoruz Süreç içerisinde inşallah onları da yapıyor olacağız.

Buyurun Sayın Vekilim.

MUAZZEZ ORHAN (Van) – Ben de katılımcıları selamlıyorum.

Adana vekilimizin bıraktığı yerden bir tamamlama yapmak istiyorum.

Evet, gerçekten doğal enerjiyi kullanabilmek çok daha önemli doğayı tahrip etmeden, rüzgâr enerjisi, güneşten ve rüzgârdan yararlanarak. Bazı bölgeler de buna çok müsait. Mesela Van da Türkiye'de güneş en dik alan şehirlerden biridir. Belki büyük bir enerji sağlanamaz ama mesela şöyle düşünülebilir: Sokak lambaları güneş enerjisiyle şey yapılabilir, yani her direğe küçük bir panel takıldığında o gün içinde enerjisini toplayacak ve gece o enerjiyle de aydınlatmayı sağlayacak. Bu hem doğaya zarar vermemiş oluyor, yani HES'lerin, barajların yerine böyle bir yöntem kullanılabilir. Yine rüzgâr açısından da Van çok iyi bir bölge, özellikle bazı ilçeleri. Yani bu noktada bu şekilde bir enerji üretimi sağlanabilir.

Bunları ifade ettikten sonra şunu söyleyeyim: Yani, hepimizin, özellikle bu Komisyonda yer alan herkesin ortak şeyi var, çevreyi korumak, doğayı korumak, doğaya zarar vermeden güzel şehirler ya da yaşam ortamları oluşturmak hepimizin ortak hedefi ve sunumlar çok güzeldi. Ancak bazı noktalara dikkat çekmek gerektiğini düşünüyorum. Yani, maalesef ki ülkemizde her zaman olan şey güzel sunumlar, güzel projeler ama uygulamada maalesef ki bu projelerin çok da, işte, belki denetimindeki

eksikliklerden kaynaklı, maalesef doğayı tahrip eden, doğaya zarar veren, aslında o projenin çok da dışında, farklı uygulamalarla da karşı karşıya kalıyoruz. Yani bir park yapımını örnek verelim. Yani nerede olduğu çok fark etmiyor çünkü her yerde benzer örneklerle karşılaşıyoruz. Belki yüz yıllık ağaçlar kesilerek yerine yeni fideler dikiliyor. Şimdi bu düzenleme değildir, bu bir proje değildir. Doğa artık isyan ediyor aslında. Bütün doğal felaketler biz insanların doğaya verdiği zarardan dolayı isyanını aslında gösteriyor. Dolayısıyla bir yerde bir düzenleme yapılırken oradaki doğayı koruyarak, oradaki ağacı, bitkiyi, canlıyı koruyarak, orada istenen projeler de çok rahat gerçekleştirilebilir. Bunlara örnek vermek istiyorum. En azından, çok belirgin, son süreçte bizim gördüğümüz ve üzüldüğümüz bir şeydi. Mesela Van’da, Edremit’te hemen hemen 80 yaşında bir ağacın kesilerek, tam belediyenin karşısında bir park vardı, oradaki bütün ağaçlar kesilerek şimdi sadece beton bir alan ve birkaç tane yeni fide dikildi. Şimdi orada zaten bir park vardı. Bu birkaç ay önce yapıldı. Yani oradaki bütün doğa, doğal ağaçlar yok edildi. İkincisi, mesela orada karayolları binası yapıldı Edremit’te ve hani, Vanlı olanlar bilir, belki Çevre Şehircilik Bakanlığının da aslında bu konuda bilgisi vardır. Van Gölü dönem dönem yükseliyor, yani aslında bir isyanı var diyelim. Karayolları binası yapıldı ve o çevrede gölün büyük bir kısmı dolduruldu ve oraya işte, yol yapılarak karayollarına geçiş güzergâhı sağlandı. Yani mesela bir yeri yaparken, dediğimiz gibi, doğaya zarar vermeden o şekilde yapmak daha anlamlı olacak diye naçizane bir uyarıda bulunmak istedim.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Edremit’teki o parka bir bakalım. Yani bize öyle bir şikâyet gelmedi ama yine bakalım biz, ne var orada.

Bu yenilenebilir enerjiyle ilgili, bunların sayısını, evet, Van’da mesela, gerçekten güneş çok dik ve ben fizibilitesinin de etkin çıkacağını düşünüyorum oranın yani çok kısa zamanda geri dönüşünün olacağını düşünüyorum. Erdal Bey, belki bizim bu konuya ilişkin Enerji Bakanlığıyla çalışıp yenilenebilir enerjinin etkin olduğu, gerçekten verimli olduğu şehirlerde yapılacaklarla alakalı, sokak aydınlatması olabilir, başka işler de olabilir yani sadece sokak aydınlatması değil, fizibilite eğer uygunsa yani üç senede, dört senede, beş senede amorti ediyorsa bunları zorunlu hâle getirecek belki düzenlemeler yapılabilir. Bunu gene tüm Türkiye için belki çalışmak lazım. Yani biz bir gruba çalıştıralım onu, ondan sonra da belki imar yönetmeliklerine koydurabiliriz bunu, onu dikkate alalım Sayın Vekilim.

ABDULAHAT ARVAS (Van) - Van’ın enerjisiyle ilgili dün Enerji Bakanımızı ziyaret ettik 3 vekille beraber. Van’ın enerji noktasında güneş enerjisinde 2’nci il oluşu ve Van’da enerji ihtisas organize sanayi bölgesi kurulmasıyla ilgili bir çalışma var, Enerji Bakanlığımızın çalışması var, onunla ilgili bilgi vermek istedim.

BAŞKAN – Evet, Sayın Bakanım, çok teşekkür ediyoruz bütün arkadaşlarımızın sunumlarına ve katkılarından dolayı değerli Komisyon üyelerimize de teşekkür ediyorum.

Şimdi, aklıma geldi, geçen toplantıda Cumhuriyet Halk Partili milletvekilimizin Ergene’yle alakalı bir şeyi vardı, biz de geçen hafta Ergene’deydik. Orada Orman ve Su İşleri Bakanlığımızın, Tarım ve Orman Bakanlığımızın bir projesi var, derin deniz deşarjıyla alakalı. Biraz aksamalar var diye söylediler yerel manada, arıtma tesisleriyle alakalı da yani ikili koordinasyonla beraber bunun hızlandırılmasıyla alakalı bölgesel açıdan daha iyi olacağı kanaatindeyim.

İkincisi de önümüzde yerel seçimler var. Yerel seçimlerden sonra belediye başkanlarımızla, yerel yönetimler, mahalli idareler buraya bağlandığına göre belediye başkanlarımızla bakanlığımızın ve Hükümetimizin çevresel sorunlarla alakalı gelecek vizyonunu hatırlatacak ve duyarlılık oluşturacak toplantılar yapılmasını, en azından 5 Haziran Dünya Çevre Günü’ne kadar Türkiye genelinde bunların yapılmasının uygun olacağı kanaatindeyim, belki 7 bölgede bizler de katılırız. Artı, hem onlar hem de bu işin, özellikle ticaret, sanayi odası temsilcilerinin de bu toplantılara katılması, bir taraftan temizleyenler yani kirletenleri engelleyen birimler, diğer taraftan da kirletenler, onların da o toplantılarda

temsilci göndererek yani neler yapabiliriz, ne düşünüyoruz gelecekle alakalı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının cezalarıyla alakalı neler var yani bundan sonra tavizsiz denetimlerin yapılacağını yeni seçilecek belediye başkanlarımıza hatırlatmak, aynı zamanda belki onların da önerileri vardır yani yasal mevzuat açısından, altyapı açısından eksikleri vardır. Bizler de eğer beraber ortak çalışma yaparsak bu toplantılarda 7 bölgede yeni bir fotoğraf çekmiş oluruz diye düşünüyorum.

Ben tekrar zatıalınıza, çok değerli bürokrat arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Bu toplantılar ne ilk ne sondur, bundan sonra da inşallah hep beraber, istişareyle, amacımız temiz bir Türkiye, bu doğrultuda hep beraber çalışma yapacağız.

Tekrar arkadaşlarım adına teşekkür ediyorum. Başarılar diliyorum sizlere.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI MURAT KURUM – Biz de Sayın Başkanım, sizin nezdinizde bütün Komisyon üyelerimize geldikleri ve samimi bir şekilde bizle istişare ettikleri için hepsine ayrı ayrı çok teşekkür ediyoruz. Sağ olun, tekrar hoş geldiniz diyoruz.

Kapanma Saati: 12.20

